

# Ikääntyvät lähiöt – Matinkylä asukkaiden kokemana

Ira Verma

Tässä artikkelissa pohditaan lähiöiden kehittämistä niissä asuvien ikääntyneiden asukkaiden näkökulmasta. Olemassa olevien asuinalueiden tiivistämisessä ja kestävässä kehittämisessä tulee huomioida asukkaiden kokemus heidän omasta hyvinvoinnistaan tärkeänä asumistyytyväisyyden ja paikkaan kuuluvuuden lähteenä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli lisätä tietoa siitä, kuinka ikääntyneet asukkaat kokevat ja mitä he arvostavat omassa asuinympäristössään. Fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi ovat merkittäviä tekijöitä erityisesti ikääntyneiden asukkaiden arjessa pärjäämisessä. Tässä Espoon Matinkylään sijoittuvassa tapaustutkimuksessa ikääntyneet asukkaat jakoivat kokemuksiaan omasta asuinympäristöstään. He yhdistivät hyvinvoinnin ja asumisviihtyisyyden muun muassa palveluiden läheisyyteen, yhteisöllisyyden tunteeseen ja luontoympäristöön. Näitä tekijöitä, jotka tukevat asukkaiden fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia tulee vaalia asuinalueita kehitettäessä, asukkaita osallistaen. Lähiöiden ikääntyneillä asukkailla on kokemuksellista tietoa ja lähiöympäristöissä käyttämättömiä potentiaaleja, jota voidaan hyödyntää lähiöympäristöjen kehittämisessä.

*Asiasanat: ikääntyneet, asuinalueet, hyvinvointi, osallistaminen*

## **Ikääntyvät kaupungit**

Väestön ikääntyminen on globaali ilmiö, ja suurin osa ikääntyneistä asuu kaupungeissa. Myös Suomessa lähes 82 % yli 60-vuotiaista asuu kaupunkimaisessa ympäristössä (WHO, 2022). Sosiaalinen kestävyys edellyttää kaiken ikäisten asukkaiden huomioimista kaupunkiympäristössä. On arvioitu, että noin miljoona suomalaista asuu pääosin 1960- ja 1970-luvulla rakennetuissa lähiöissä (Stjernberg, 2019, s. 1). Suuret ikäluokat muuttivat näille uusille asuinalueille kaupunkien läheisyyteen. Nykyisten lähiöiden ikääntyneistä osa on näitä ”alkuperäisiä” asukkaita. Toisaalta suurten kaupunkien asumisen ja palveluiden keskittymistä, alakeskuksista, on tullut Helmisen ym. (2017, s. 94) mukaan houkuttelevia asuinympäristöjä ikääntyneille muun muassa palveluiden läheisyyden ja asumisen edullisuuden vuoksi. Erityisesti raide- ja metroliikenteen varrella sijaitsevat alueet sekä alueet, joilla on keskimääräistä paremmat palvelut ovat houkutelleet eläkeikäisiä asukkaita pääkaupunkiseudulla viime vuosikymmeninä (Kytö ym., 2016, s. 34). Tämän seurauksena osa kaupunkien lähiöistä ikääntyy nyt voimakkaasti. Asuinympäristöjen ikäystävällisyyden kehittämisen tarve on tunnistettu, ja se liittyy niin asuinalueiden fyysiseen kuin sosiaaliseenkin ympäristöön (YM, 2020). Ikääntyneistä on muodostunut myös merkittävä kuluttajaryhmä asuntomarkkinoilla. Sandlien ja Gulbrandsenin (2021) mukaan ikääntyneet asunnonostajat käyttävät varallisuutensa aikaisempaa kalliimpien, uudempien ja esteettömien asuntojen hankkimiseen. Hasu (2018) on todennut, että seniori-ikäiset hakevat asumiseltaan helpoutta, turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Ikääntyneet ovat hyvin heterogeeninen joukko henkilöitä, joilla on henkilökohtaisia toiveita ja tarpeita asumisensa suhteen. Heillä on erilaisia selviytymiskeinoja asuinympäristön soveltumattomuuden ja toimintakyvyn alenemisen aiheuttamien haasteiden kanssa: asukas voi muuttaa uuteen asuntoon tai kompensoida asumisen tarpeita asunnon muutostöiden ja esimerkiksi muiden ihmisten avulla (Golant, 2003). Pohjoismaisessa tutkimuksessa on kuitenkin todettu, että mm. korkea ikä, toimintakyvyn heikkeneminen ja leskeksi jääminen lisäävät kerrostaloasumisen houkuttelevuutta (Abramsson ja Andersson, 2016). Samojen tekijöiden todettiin myös lisäävään halukkuutta vuokra-asumiseen alueilla, joilla vuokra-asuntoja on tarjolla. Vastaavia tuloksia on myös Suomesta. Selvityksen mukaan kerrostaloasumisen toiveet alkavat selvästi lisääntyä 60 ikävuoden jälkeen ja ovat kaikkein yleisimpiä 75–84-vuotiailla, joista 70 % asuisi mieluiten kerrostalossa (Strandell, 2017, s. 90). Ympäristöministeriö on Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman kautta tuonut keskiöön yksittäisten asuntojen lisäksi ikäystävällisten asuinalueiden ja yhteisöllisyyden kehittämisen.

## Asuinrakennukset ja asuinalueet

Kaasalaisen (2021) mukaan lähiöiden 1960- ja 1970-luvun kerrostaloasunnot ovat mitoitukseltaan ja pohjaratkaisuiltaan pienin muutoksin soveltuvia ikääntyneille asukkaille. Asuinhuoneiden mitoitus on näissä asunnoissa väljempää kuin nykyisessä asuntotuotannossa ja huoneiden käyttötarkoitus on usein muunneltavissa. Esimerkiksi olohuoneen ja makuuhuoneen tilat joustavat, mikäli ikääntynyt asukas jää vuoteenomaksi tai toinen puolisoista sairastuu. Toisaalta rakennusten ja asuntojen oviaukot ovat kapeita ja rakenneratkaisut voivat vaikeuttaa asuntojen korjaamista esteettömiksi (Verma ym., 2012, s. 25, 26). Ikääntyneen asukkaan osallistumisen ja osallisuuden edellytyksenä on ulospääsy asunnosta ja mahdollisuus vuorovaikutukseen asuinympäristön kanssa. Lähiöille tyypillisten kerrostalojen haasteena on hissittömyys, mikä voi estää ikääntyneiden omatoimisen liikkumisen. Hissittömyys on tyypillisintä 1970-luvulla rakennetuissa kolmikerroksisissa ja sitä aikaisemmin rakennetuissa asuinkeuhkaloissa (Kotilainen ym., 2016, s. 12). Hissi-avustuksen (ARA) kautta on edistetty jälkiasennushissien rakentamista vanhoihin kerrostaloihin, mutta on arvioitu, että yli 91 000 yli 65-vuotiasta suomalaista asuu edelleen kolmikerroksisessa tai korkeammassa hissittömässä talossa (Kortelainen ym., 2020, s. 27). Erityisesti pienituloisista ja ikääntyneistä koostuvissa asunto-osaakeyhtiöissä päätös hissien rakentamisesta olla vaikea.

Fernández-Portero ym. (2017) ovat todenneet, että ikääntyneiden asumistyytyväisyyden kannalta asunnon lisäksi myös naapurustoa ja asuinalueita tulee mukauttaa ikääntyneille soveltuvaksi. Mahdollisuudet aktiivisuuteen ja osallistumiseen vaikuttavat asukkaiden päätöksiin jäädä asumaan alueelle. Mouratidisin ja Andersenin (2023) tutkimuksen mukaan pitkä asumisaika samalla alueella voi tukea sosiaalisten suhteiden ja omakohtaisten muistojen syntymistä, mikä lisää paikkaan kuulumisen tunnetta. He mainitsivat, että asukkaiden paikkaan kuulumisen tunne oli vanhoilla tiiviillä asuinalueilla vahvempi kuin saman ajan uusilla tai täydennysrakennetuilla alueilla asuneilla asukkailla. Vastaavasti Hanibuchi ym. (2012) totesivat, että vanhojen naapurustojen asukkaat kokivat alueensa sosiaalisen pääoman suuremmaksi kuin uusien asuinalueiden asukkaat kokivat omien alueidensa suhteen. Heidän mukaansa myös asuinympäristön historiallinen tausta vaikuttaa asukkaiden kokemaan sosiaaliseen pääomaan. Nämä tulokset kertovat osittain tiivistämisen haasteista. Asuinympäristöä uudistettaessa luonnolliset sosiaalisen kohtaamisen paikat voivat muuttua ja jopa hävitä. Sosiaalisesti kestävä asuinalueen kehittämisessä pitää siis huomioida myös paikan historia ja sen mukanaan tuoma sosiaalinen pääoma.

## Sosiaalisen vuorovaikutuksen paikat

Oldenbourg (1999, s. 14) on määritellyt ”kolmannen paikan” viihtyisäksi paikaksi asuinympäristössä, kodin ja työn ulkopuolella, joka houkuttelee asukkaita säännöllisesti ja mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Hänen mukaansa kolmannet paikat ovat inklusiivisia ja tuovat esiin asukkaiden koko kirjon. Tällaisia kolmansia paikkoja voivat olla lähikaupat ja muut matalan kynnyksen asiointipaikat naapurustossa. Ne ovat tärkeitä luonnollisten naapurustoverkostojen syntymiselle, jotka muodostuvat erikäisistä asukkaista, alueella työskentelevistä ja vierailevista ihmisistä, kuten kahvilanpitäjistä ja kampaajista. Ne ovat erityisen merkityksellisiä ikääntyneille, joiden sosiaaliset verkostot harvenevat. Gardner (2011) on tunnistanut ”kolmannet paikat”, kuten puistot, kahvilat ja vastaavat; ”siirtymävyöhykkeet”, kuten bussipysäkit ja jalkakäytävät; sekä ”kynnysvyöhykkeet”, kuten hissit ja sisäänkäynnit, tärkeiksi sosiaalisen kanssakäymisen paikoiksi. Kajitan (2014, s. 64) mukaan asuinkerrostalojen porraskäytävät ja -tasanteet voivat toimia inklusiivisina arjen sosiaalisen kanssakäymisen paikkoina. Portaikossa ja rakennuksen ulko-ovella kohdataan naapureita ja ollaan kosketuksissa muihin ihmisiin.

Mehta ja Bossom (2010) ovat tunnistaneet kolmansille paikoille tyypillisiä piirteitä, kuten toiminnan näkyvyyden ja levittäytymisen rakennuksen sisältä katutilaan sekä suojaisat istumapaikat. He totesivat, että mm. asukkaiden ikä, mieltymykset ja asumisaika naapurustossa vaikuttivat kuitenkin siihen, mitkä paikat asukas koki omaksi kolmanneksi paikakseen. Ikääntyneiden sosiaalisen kanssakäymisen paikat voivat olla yllättäviä, kuten paikallinen suutarinliike ja sen tarjoama yksilöllinen ja ystävällinen palvelu (Verma, 2019, s. 111). Van Hees ym. (2017) ovat tuoneet esiin myös asukkaiden yksilölliset ja vaikeasti määriteltävät ”neljännet paikat”, jotka sisältävät henkilökohtaisia muistoja ja kokemuksia ja ovat sen takia erityisen merkityksellisiä ikääntyneille. Ikääntynyt voi kokea muutokset asuinympäristössä hyvien muistojen ja henkilökohtaisen historian häviämiseksi.

Onnistuneet naapurustokehityshankkeet tähtäävät hyvän asuinympäristön luomiseen kaikille asukkaille. Rakennetun ympäristön laatu ja kohtaamispaikat ovat tärkeitä paikkaan kiinnittymisen ja sosiaalisen pääoman kannalta sekä nykyisille että tuleville asukkaille. Lewickan (2011) mukaan iän ja paikkaan kuuluvuuden tunteen kuvaaja on U-mallinen. Erityisesti nuoret ja ikääntyneet viettävät paljon aikaa kotinsa välittömässä läheisyydessä, minkä vuoksi asuinympäristön tarjoamat sosiaalisen kohtaamisen paikat ovat heille tärkeitä. Lewicka (2011) on todennut, että nuoret arvostavat asuinympäristönsään mahdollisuuksia toimia ja toteuttaa itseään, kun taas ikääntyneet puo-

lestaan sen sosiaalista ympäristöä. Asukasbarometrin mukaan yli 75-vuotiaat suomalaiset mainitsevat asuinalueen sosiaaliset suhteet kaikkein useimmin asumisviihtyvyyteen vaikuttavana tekijänä (Strandell ym., 2017). Honkasen ym. (2022) mukaan myös lapset kokevat myönteisenä asuinympäristön paikat, jotka mahdollistavat mielekkään tekemisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen. Eri ikäpolvien kohtaamispaikat eroavat toisistaan, mutta myös kaikille yhteisiä paikkoja tarvitaan. Høyland ym. (2020) ovat todenneet, että suurin osa eri ikäpolvien kohtaamisista tapahtuu julkisessa tilassa, ulkona ja sisällä. Nämä kohtaamispaikat naapurustossa edistävät asukkaiden paikkaan kuulumis-tunnetta ja lisäävät asukkaiden välistä kanssakäymistä (Skjæveland & Gärling, 1997). Van Kessel (2013) on lisäksi todennut, että ikääntyneiden osallisuus ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen edistää vertaisapua ja mahdollisista vastoinkäymisistä toipumista.

## **Asuinympäristön laatu**

Jalankulkuystävällisyys, maankäytön sekoittuneisuus ja hyvä julkinen liikenne vaikuttavat myönteisesti ikääntyneiden mahdollisuuteen olla osallisena yhteisöissä (Vaughan ym., 2016). Lähiöitä uudistettaessa kaupan ja palveluiden keskittyminen vähentää kolmansiä paikkoja ja asukkaiden kohtaamisia. Etäisyys palveluihin kasvaa ja niiden saavutettavuus heikkenee erityisesti toimintakyvyltään heikompien asukkaiden näkökulmasta. Sekoittunut maankäyttö luo mahdollisuuksia arjen kohtaamisille ja elävöittää kaupunkikuvaa. Mazumdar ym. (2018) totesivat, että rakennetun ympäristön laatu ja jalankulkureittien verkostot lähipalveluihin, kuten kirjastoon ja puistoihin, vaikuttavat osaltaan alueen sosiaaliseen pääomaan. Crammin ym. (2013) mukaan laadukkaat lähipalvelut ja sosiaalinen pääoma vaikuttavat merkittävästi ikääntyneiden hyvinvointiin ja voivat suojata ikääntymisen ja pienituloisuuden aiheuttamilta kielteisiltä vaikutuksilta.

Luonnon vaikutus hyvinvointiin ja elämänlaatuun on laajasti tunnistettu (Mouratidis, 2021). Puistot ja viheralueet ovat tärkeitä ikääntyneiden fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Giles-Cortin ym. (2005) mukaan viheralueiden etäisyys kodista oli suoraan yhteydessä viheralueiden käyttöön ja siihen, kuinka usein asukkaat liikkuvat. Myös viheralueiden laajuus ja laatu vaikuttivat niiden käyttöön. Kemperman ja Timmermans (2014) puolestaan totesivat viheralueiden määrän vaikuttavan asukkaiden sosiaalisten kontaktien määrään naapurustossa. Kunnossapidolla oli heidän mukaansa vaikutusta asukkaiden kokemuksiin viheralueiden turvallisuudesta ja sen kautta sosiaalisten kontaktien määrään. Viheralueet ovat ikäystävällisen kaupungin kannalta merkittävin asukkaiden hyvinvointiin vaikuttava tekijä

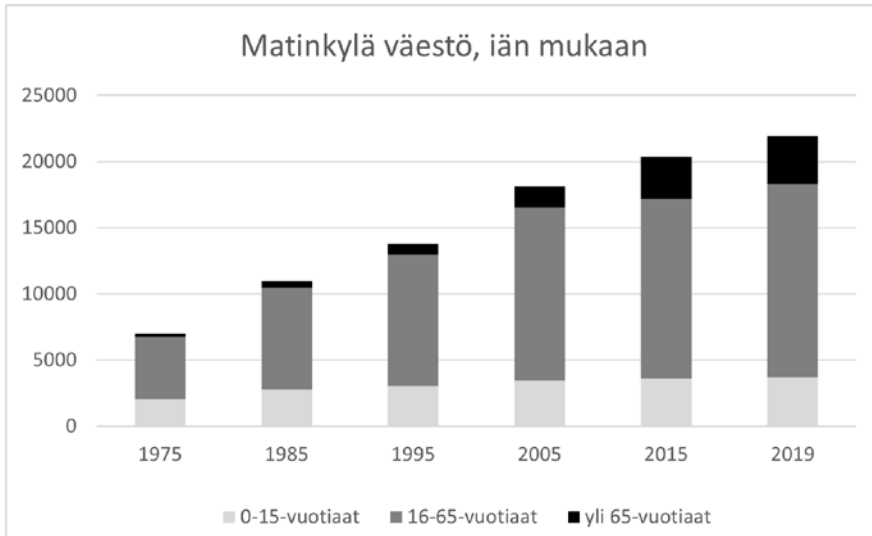
(WHO, 2007). Viheralueet edistävät myös kävelyä, mikä on ikääntyneiden pääasiällisin kuntoilumuoto ja auttaa pitämään toimintakykyä yllä. Asukasbarometrin mukaan 65–74-vuotiaille luonnonympäristö ja ulkoilumahdollisuudet ovatkin tärkeimpien asumisviihtyisyyteen vaikuttavien tekijöiden joukossa useammin kuin muilla ikäryhmillä (Strandell, 2017).

## Asukaslähtöinen tutkimustapa

Lähiöt ovat osa Suomen modernia kulttuuri- ja rakennusperintöä. Soikkeli (2022) on huomauttanut, että rakennusperinnön arvottaminen on usein asi-  
antuntijalähtöistä ja paikallisyhteisöt ovat lähinnä tämän määrittelyn tulosten passiivisia vastaanottajia. Hän on todennut, että arvottamiseen tarvitaan moniäänisyyttä ja paikallisten ryhmien osallistumista. Tämän laadullisen tapaustutkimuksen avulla on kerätty ikääntyneiden asukkaiden kokemuksellista tietoa omasta asuinalueestaan. Tutkimuskysymykset liittyivät siihen, mitä piirteitä ikääntyneet asukkaat arvostavat asuinympäristössään ja mitä kehittämiskohteita he tunnistavat siinä oman arkensa kannalta. Yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa tutkimuksen kohteeksi valikoitui Matinkylä, joka on yksi kaupungin nopeasti kehittyvistä ja ikääntyvistä alueista. Maisala (2008, s. 104) on maininnut, että jo 1980-luvulla Espoossa ”osallistumisesta ja lähidemokratiasta muodostui kestoaihe kaupunkisuunnittelukeskusteluun”. Ikääntyneillä asukkailla on paljon hiljaista ja kokemuksellista tietoa lähiympäristöstään sekä verkostoja, jota ei kuitenkaan usein hyödynnetä asuinalueiden kehittämisessä. Buffel ym. (2012) totesivat, että paradoksaalisesti ikääntyneet viettävät paljon aikaa naapurustossaan, mutta heidän osallistamisensa naapuruston suunnitteluun on vain vähäistä. Monet asumiseen liittyvät suunnitteluratkaisut ja päätökset tehdään ikääntyneitä varten, kuitenkin ilman, että heitä kuullaan tai heidän aktiivista osallistumista päätöksentekoprosesseihin.

Espoon kaupungissa sijaitseva Matinkylä on 1960- ja 1970-luvun aikana aluerakentamissopimuksella syntynyt kerrostalovaltainen lähiö. Metroyhdyden ja kauppakeskus Ison Omenan rakentaminen 2000-luvulla ovat johtaneet viimeaikaiseen voimakkaaseen täydennysrakentamiseen, ja Matinkylästä on kehittynyt Espoon kaupungin alakeskus. Asuntokuntien määrä on nous-  
nut 3,5 kertaiseksi vuosien 1978–2021 aikana, käsittäen nykyään noin 11 150 asuntokuntaa (Aluesarjat, 2023). Samana ajanjaksona lasten määrä alueella on pysynyt lähes samana, mutta työikäisten ja ikääntyneiden määrä on kasvanut (Kuva 1). Vuonna 2022 Matinkylän väestöstä noin 18 % oli 65-vuotiaita, ja heistä vanhimpien ikäryhmien osuus kasvaa nopeasti.

Tapaustutkimuksen otanta rajattiin tarkoituksellisesti vanhempiin ikäryhmiin, koska he ovat aiheen käsittelyn kannalta olennaisia tietolähteitä



**KUVA 1** Matinkylän väestö iän mukaan 1975–2019 (Tilastokeskus)

(Palinkas ym., 2015). Tutkimuksessa käytettiin laadullisia menetelmiä. Artikkelin kirjoittaja järjesti Matinkylän ikääntyneille suunnatun avoimen asukaskyselyn ja asukaskävelyn sekä fasilitoi neljä asukastyöpajaa, joiden avulla saatiin laadullista ja kokemuksellista tietoa. Tapaustutkimuksen tulosten avulla pyrittiin täydentämään ja syventämään olemassa olevaa tilastollista tietoa ja aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta.

Hankkeeseen osallistujat rekrytoitiin paikallisten toimijoiden kautta (Matinkylä-seura, Naapurustotalo ja Asumisen apu ry). Sähköinen asukaskysely julkaistiin Matinkyläseuran sivuilla, ja linkki jaettiin työpajan osallistujille. Kysely käsitti asukkaiden taustatietojen lisäksi avoimia kysymyksiä liittyen asuinalueen koettuun laatuun. Kyselyyn vastasi yhteensä 66 Matinkylän eri-ikäistä asukasta, joista 40 oli tutkimuksen kohderyhmää, 55–85-vuotiaita. Hankkeen edetessä heidät kutsuttiin mukaan työpajatyöskentelyyn. Oletettavasti tietotekniikkaan liittyvien haasteiden takia kyselyvastauksia ei saatu yli 85-vuotiailta. On todettava, että paperinen kysely olisi mahdollistanut vastausten suuremman määrän ja saavuttanut myös vanhimpien ikäryhmien edustajat. Toisaalta heidän osallistumisensa toteutui työpajoissa. Sekä kyselyn vastaajista että työpajoihin osallistujista suurin osa oli naisia (Taulukko 1). Jokaiseen työpajaan osallistui 8–12 asukasta kerrallaan. Työpajat

toteutettiin asukkaille tutuissa paikoissa ja ne kestivät kukin noin puolitoista tuntia. Asukaskävely ja kolme työpajoista toteutettiin Matinkylässä, minkä lisäksi yksi työpaja järjestettiin Olarin puolella. Työpajat sekä asukaskävely äänitettiin tarkempaa analyysiä varten. Kaksi aktiivisista paikallista asukasta osallistui sekä kyselyyn, työpajaan että asukaskävelylle.

|                          | Mies | Nainen | Yhteensä |
|--------------------------|------|--------|----------|
| Kysely (Internet)        | 19   | 47     | 66       |
| Työpaja 1. (Matinkylä)   | 7*   | 4      | 11       |
| Työpaja 2. (Olari)       | 1    | 7      | 8        |
| Työpaja 3. (Matinkylä)   | 5    | 7      | 12       |
| Työpaja 4. (Matinkylä)   | 2    | 9      | 11       |
| Asukaskävely (Matinkylä) | 2    | 6      | 8        |

\* Mukana neljä Naapurustotalon maahanmuuttajataustaista työntekijää Matinkylästä

**TAULUKKO 1** Hankkeeseen osallistuneet asukkaat

Kuten monet muutkin lähiöt, Matinkylä on käymässä läpi muutoksia, jotka vaikuttavat asukkaiden arkeen. Buffel ja Phillipson (2018) ovat todenneet, että tutkimuksessa ei ole riittävästi huomioitu niiden asukkaiden kokemuksia, jotka jäävät asumaan näille muuttuville alueille. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä laadullista aineistoa ja asukkaiden kokemuksellista tietoa, joita voidaan hyödyntää laajemmin lähiöiden kehittämisessä. Kyselyn avulla kartoitettiin asukkaiden arjen asiointi- ja vapaa-ajan paikkoja. Tavoitteena oli myös löytää asukkaille merkityksellisiä paikkoja ja tunnistaa ensisijaisia kehittämiskohteita asuinympäristössä. Kyselyssä esiin tulleita teemoja ja toiveita oman asumisen suhteen syvennettiin työpajoissa ja asukaskävelyllä. Työpajojen teemat liittyivät asuinympäristöön (Työpaja 1. ja 2.), alueen yhteisöllisyyteen (Työpaja 3.) ja asutosuunnitteluun (Työpaja 4.). Yksittäinen työpaja sisälsi teemaan liittyvän alustuksen, jonka jälkeen asukkaat keskustelivat pienryhmissä (3–4 henkilöä) omista kokemuksistaan. Työpajan lopuksi ryhmät jakoivat tuloksiaan ja niistä käytiin yhteinen keskustelu. Työpajojen keskustelut äänitettiin ja ne litteroitiin osittain. Työpajoissa olleita henkilöitä kutsuttiin mukaan asukaskävelylle. Mukaan ilmoittautuneita pyydettiin keskenään suunnittelemaan kävelyreitti, jonka aikana he esittelivät tutkijalle paikkoja, jotka kokivat itselleen Matinkylässä merkitykselliseksi. Tutkimuksessa käytettiin



triangulaatiota sekä tutkimusmenetelmien että aineiston sisältöanalyysin yhteydessä (Flick ym., 2019). Sisältöanalyysi perustui näihin samoihin teemoihin. Näin eri menetelmin saatua aineistoa verrattiin toisiinsa.

## **Matinkylä ikääntyneiden asuinalueena**

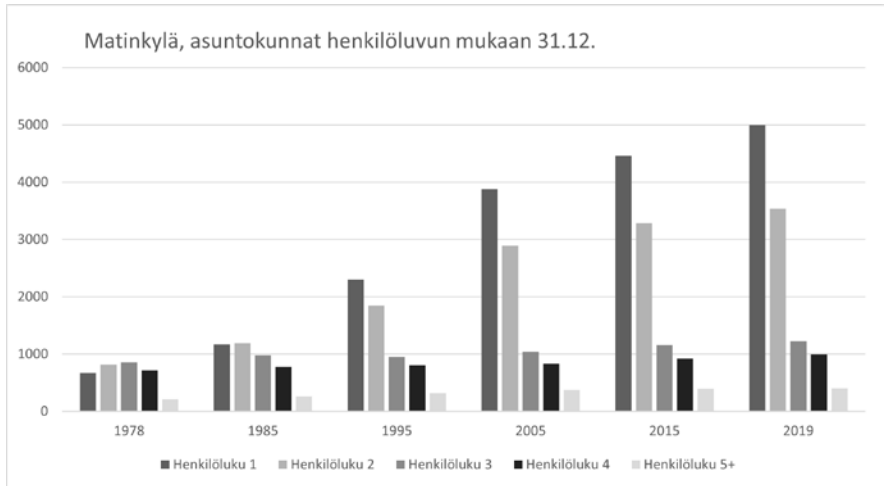
*Oma asunto piti saada sopivasta paikasta ja sopivalla hinnalla. Matinkylä pärjäs vertailuissa silloin hyvin.*

Matinkylän keskusta on kokenut mittavan muutoksen, ja se on tiivistynyt nopeasti kauppakeskuksen ja metrolinjan avautumisen myötä. Alue on alusta asti ollut hyvin kerrostalovaltainen, ja sama kehitys on jatkunut viime vuosiin asti. 1960- ja 1970-luvulla toteutetut asuinkorttelit ovat väljiä, lamellitalojen muodostamia ”tuulimyllykortteleita”. Korkeintaan kolmikerroksisista asuinrakennuksista 99 % oli hissittömiä Matinkylän alueella vielä vuonna 1995. Ikääntyneiden asukkaiden kannalta asuinkerrostalojen hissittömyys ja pihojen korkeuserot voivat olla haasteellisia. Matinkylän keskustan alueelle on kuitenkin noussut vuoden 2000 jälkeen uusia asuinkerrostaloja, jotka ovat nykyisten rakennusmääräysten mukaisesti esteettömiä. Osa asunnoista on suunnattu seniori-ikäisille (yli 55-vuotiaille). Uudet omistusasunnot ovat kalliimpia ja vuokra-asuntojen vuokra on korkeampi kuin vanhoissa kerrostaloissa, mikä voi tehdä muuttamisen ja ikääntymisen samalla tutulla alueella mahdottomaksi.

Monet Matinkylän ikääntyneet asuvat kuitenkin yhä vanhoissa hissittömissä asuinkerrostaloissa. Kun samalla alueella on asunut kauan ja kiintynyt paikkaan, poismuuttaminen ei ole houkutteleva vaihtoehto. Ikääntyneet kokevat muuttotapahtuman myös fyysisesti, sosiaalisesti ja henkisesti raskaaksi. Muuttoon liittyy kokemus luopumisesta. Kuten eräs hissittömän asuinkerrostalon ylimmässä kerroksessa asuva ikääntynyt kuvaili työpajassa:

*Ne sano mun pitäis muuttaa asuntoa, ei se niin yksinkertaista ole,.. mä oon niin tottunut,.. olen viihtynyt, en lähde mihinkään. Täällä on nää paikat ja ihmiset...*

Vielä 1980-luvulla yli puolet Matinkylän asutokunnista oli lapsiperheitä (Lankinen, 1998). Tällä hetkellä Espoon alueella yhden hengen asutokuntia on selvästi eniten juuri Suur-Matinkylässä, jossa yli 42 prosenttia asutokunnista on yhden asukkaan asutokuntia ja jopa kolme neljäsosaa asuu yhden tai kahden hengen asutokunnissa (Espoo, 2019). Suuri osa heistä asuu vanhoissa kerrostaloissa. Asutokuntien rakenne vaikuttaa alueen asumisväljyyteen. Suomessa vuosien 1970 ja 2020 välillä asumisväljyys on noussut 18,9



KUVA 2 Matinkylän asutokunnat, henkilöluvun mukaan (Tilastokeskus, 2022)

neliöstä 41 neliöön asukasta kohden (Tervo, 2020, s. 8). Toisaalta yhden hengen asutokuntien yleistyminen ja asutokunnan käytettävissä olevien tulojen määrä on johtanut uusien asuntojen pienempään kokoon (Tervo, 2020, s. 11). Osa hankkeeseen osallistuneista ikääntyneistä kritisoi uutta tiivistyvää asutokantaa. He kokivat uusien kerrostalojen asunnot sekä piha-alueet pieniksi ja toivoivat lisää yhteistiloja tavallisiin asuinkerrostaloihin tai kortteleihin, jotta yhteisöllisyyden syntymiselle olisi edellytyksiä.

Hankkeen asutusuunnitteluun keskittyvässä asukastyöpajassa kukaan ikääntyneistä osallistujista ei toivonut asuvansa yksiosassa, vaan asumiselle toivottiin enemmän tilaa. Tämä tulos on samansuuntainen kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, jossa ikääntyneet kertoivat arvostavansa kodin avaruutta. Erityisesti parisuhteessa elävät ikääntyneet kokevat tarvitsevansa myös omaa tilaa, koska viettävät paljon aikaa kotona. Myös lasten ja lastenlasten vierailuihin kaivataan tilaa (Judd ym., 2014). Ikääntyneet ovat kuitenkin yksilöitä ja he tekevät asumiseen liittyviä omia valintojaan, kuten eräs työpajaan osallistunut kuvaili:

*Mulla on sellainen ratkaisu, että mun elämäkumppani ja minä asumme kumpikin omissa asunnoissamme, muutaman minuutin päässä toisistamme ja vietämme kaiken vapaa-aikamme yhdessä.*

Koistinen ym. (2017) ovat todenneet, että erityisesti samassa paikassa pitkään asuneella henkilöllä paikkaan kiinnittyminen voi olla erityisen vahvaa, ja hän voi kokea paikkaan kohdistuvat muutokset voimakkaasti. Suurin osa hankkeeseen osallistuneista ikääntyneistä koki Matinkylän kehityksen myönteiseksi, erityisesti palveluiden laajentumisen kannalta. Hankkeen kyselyyn vastanneista ikääntyneistä asukkaista 25 oli asunut Matinkylässä yli 20 vuotta ja 10 heistä yli 40 vuotta. Kauan alueella asuneet kokivat erityisesti liian tiheän asuntokannan ja viheralueiden supistumisen uhkana.

Matinkylän keskustan alueella seniori-ikäisten asukkaiden osuus kasvaa nopeasti. Monet viime vuosina alueelle muuttaneista senioreista kertoivat muuttaneensa hyvien palveluiden ja liikenneyhteyksien takia. Hankkeen kyselyyn vastanneet ilmoittivat muuttaneensa Matinkylän alueelle myös isomman asunnon (n=11), tai oman ensiasunnon oston (n=10) sekä edullisemmän asunnon (n=6) takia. Aikaisemmissa selvityksissä asuntojen suhteellisesti edullisempi hinta kaupunkien keskustoihin nähden on todettu yhdeksi lähiöiden vetovoimatekijöistä (Helminen ym., 2017). Kuten edellä todettiin, tutkimuksissa on nostettu esiin ikääntyneiden toiveet asua kerrostaloissa kaupunkien keskustoissa ja alakeskustoissa. Asukkaiden varautuminen omaan ikääntymiseen on myös osa Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmaa (YM, 2020). Toisaalta hankkeeseen osallistuneet asukkaat kritisoiivat myös vaihtoehtojen puutetta:

*Tällaisella autottomalla pienituloisella ihmisellä kuin minä, ei ole muuta vaihtoehtoa kuin asua lähellä palveluita.*

Asukasyhdistys on tehnyt kaupungille korttelikehitysaloitteen ikäystävällisyyden kehittämiseksi Matinkylän alueella, asukaspuiston ympärillä olevissa asuinkortteleissa. Keskustelua on myös käyty muun muassa autoparkkialueiden hyödyntämisestä asumiseen ja viheralueiksi. Korttelikehitysaloitteen tavoitteena on edistää elinkaariasumista:

*(...) jos kolmikerroksisiin rakennuksiin voisi rakentaa yhden tai kaksi lisäkerrosta ja hissejä, syntyisi tavallisen asuinalueen keskelle myös tuki- palveluja hoiva-asumisen mahdollistavia joustavia ratkaisuja.*

Matinkylässä asuintalojen ja autopaikkojen korttelialueet ovat yksityisessä omistuksessa, kun taas kaupungin omistuksessa ja hallinnassa ovat lähinnä kadut sekä viheralueet. Päätös lisärakentamishankkeen aloittamisesta tai hissien rakentamisesta tehdään asunto-osaakeyhtiöissä. Tämä edellyttää osaaamista ja resursseja. Kaupunki on esittänyt tavoitteen tiivistää Matinkylän aluetta vuoteen 2050 mennessä. Se voi tiedottamisen avulla ja avustuksilla

edistää hissien rakentamista vanhoihin kerrostaloihin ja mahdollistaa lisärakentamista kaavamuutoksilla. Lisärakentaminen edellyttää tarkastelua ja keskustelua alueen arkkitehtuurista ja kaupunkikuvallisista ominaispiirteistä, joita halutaan säilyttää. Espoon teettämässä selvityksessä Matinkylän korttelipihojen mittakaava, luonne ja suorakaiteen muotoiset, tasakattoiset 3–4-kerroksiset asuinkerrostalot mainitaan vaalittavina ominaispiirteinä (Karlsson ym., 2019). Asukkaiden ehdottama korttelikehitysaloite on selkeässä ristiriidassa selvityksen kanssa, jossa korttelit on arvioitu kaupunkikuvallisesti onnistuneeksi ja eheäksi alueeksi, jota tulee vaalia. Lisärakentaminen muuttaisi pihojen mittakaavaa, ja mikäli hissit rakennetaan rakennuksen rungon ulkopuolelle, ne muuttavat rakennusten luonnetta.

## **Saavutettavuus ja jalankulkuystävällisyys**

*Kohta me mennään kaikki rollaattoreilla, ei me muuta tarvita.*

Matinkylän suurkorttelirakenne suunniteltiin ohjaamaan autot asuinkortteleiden ulkopuolelle. Alun perin lapsiperheille suunnitellun asuinalueen jalankulkuraitit puistoon, kouluun ja päiväkotiin kulkevat kortteleiden sisällä (Maisala, 2008, s. 77). Suunnitteluohjeena on ollut 500 metrin kävelymatka lähikouluun. Väylät toimivat nyt turvallisina asiointireitinä monelle ikääntyneelle. Etäisyydet voivat kuitenkin olla haasteellisia, sillä suurella osalla yli 75-vuotiaista (Matinkylässä noin 20 % väestöstä) on vaikeuksia liikkua yli 500 metrin matkoja jalan. Burtonin ym. (2011) tutkimus osoitti, että noin 300 metrin etäisyys tai noin 10 minuutin kävelymatka lähikauppaan tukee hyvin ikääntyneiden selviytymistä päivittäisistä toimista. Svenssonin (2010) mukaan suurkorttelirakenteessa, jossa julkisen liikenteen reitit on ohjattu suurkorttelin ympäri, kävelymatkat julkisen liikenteen pysäkeille pitenevät. Usein myös todelliset, kävellen kuljetut etäisyydet lähipalveluihin ovat pidemmät kuin karttaan piirretty matkajana. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että lähipalveluiden sijainti kävelyetäisyydellä lisää asukkaiden hyötyliikuntaa ja auttaa ylläpitämään fyysistä hyvinvointia (Chaudhury ym., 2016). Turvallinen jalankulkuympäristö ja lyhyet etäisyydet palveluihin lisäävät ikääntyneiden omatoimista asiointia ja voivat tukea heidän osallisuuden tunnettaan. Lähes kaikki hankkeen asukaskyselyyn vastanneista ikääntyneistä hoiti päivittäisiä asiointejaan kävellen ja julkisen liikenteen avulla.

Alueelle hiljattain rakennetut senioriasunnot sijoittuvat kauppakeskusten välittömään läheisyyteen. Hyvät liikenneyhteydet ja palvelut ovat olleet monelle hankkeen kyselyyn vastanneista ikääntyneistä motivaatio muuttaa alueelle. Työpajoihin osallistuneet asukkaat olivat huolissaan niistä ikäänty-

neistä asukkaista, jotka asuvat kaukana kauppakeskuksesta, ja he totesivat lähikauppojen häviävän. Isot kaupalliset palvelut ovat pidentäneet matkoja lähipalveluihin ja vähentäneet pienten päivittäistavarakauppojen ja erikoistavarakauppojen määrää alueella. Yksi työpajoihin osallistuneista henkilöistä kuitenkin mainitsi, ettei käytä julkista liikennettä päivittäin korkeaksi kokemansa kulujen takia. Juuri autottomat, yksin asuvat ja yli 75-vuotiaat käyttävät useimmin lähikauppaa. Heikoimmassa olevien asukkaiden näkökulmastaan palveluiden saavutettavuus on siis laskenut. Vaikka Matinkylän palveluiden saavutettavuuteen oltiin pääosin tyytyväisiä, asukkaat toivat myös toisenlaisia mielipiteitä esiin:

*Metro kaksinkertaisti matka-ajan Helsinkiin. Lisäksi lähin bussipysäkki liian kaukana, yli 600 metrin päässä eli mitään painavampaa ei jaksakaan kuljettaa ilman autoa.*

Matinkylän suurkorttelirakenne on jäänyt väljäksi, eivätkä rakennusten kivistä sisällä kävelyreiteille avautuvia kaupallisia tiloja. Harvoista Matinkylän kivistä tiloista monet ovat tällä hetkellä tyhjiä, eikä niiden toiminta näy katutilassa. Tyhjät tilat vähentävät osaltaan asuinalueen viihtyisyyttä. Söderströmin (2012, s. 59) mukaan korttelirakenne, jossa on helppo liikkua, hyvät jalankulku- ja pyöräilyverkot sekä laadukkaita ja hyväkuntoisia kadunkalusteita, edistää elävän kaupunkitilan luomista. Mehta ja Bossom (2010) ovat tunnistaneet rakennetun ympäristön piirteitä, jotka liittyvät naapuruston kohtaamispaikkoihin. Heidän mukaansa julkisivun läpinäkyvyys ja mahdollisuus personoida julkisivua houkuttelevat ihmisiä tilaan. Erityisesti istuinpaikat sisällä ja ulkona sekä suojan tarjoaminen sään vaihteluilta saa ihmiset jäämään ja viihtymään näissä paikoissa.

Matinkylän vaalittavina ominaispiirteinä on tunnistettu yhteisöllisyyttä vahvistavat ja kohtaamispaikkoja muodostavat liiketilat, palvelut sekä kevyen liikenteen raitit ja puistot toimintoihin (Karlsson, Salonen ja Schalin, 2019, s. 80). Kivijalkakauppojen tyhjentyminen puolestaan voi vähentää alueen viihtyisyyttä ja sosiaalisen kanssakäymisen paikkoja. Uhkana on, että palveluiden väistyessä asuinkortteleista myös ikääntyneille merkitykselliset kolmannet paikat häviävät. Asukastyöpajaan osallistuneet asukkaat ehdottivatkin, että kaupungin tulisi edellyttää alueella toimivilta rakennuttajilta ja suurilta yrityksiltä panostusta yhteisöllisyyden ja yhteisöllisten paikkojen kehittämiseen mukailien rakennushankkeiden taideprosenttiperiaatetta.

## **Yhteisöllisyyden paikat**

*Näkis vähän nuorempiakin,... jos sä oot aina vanhojen kanssa, niin happanet kyllä.*

Yksinasumisen yleistymisen kaikissa ikäluokissa voi olla riski yksinäisyyden tunteen yleistymiselle, millä on todettu olevan vakavia seurauksia hyvinvoinnille ja terveydelle. Espoon kaupungin oman selvityksen mukaan työikäisistä espoolaisista noin 10 % tunsivat itsensä yksinäiseksi. Elämänlaatunsa tyytyväisten ja aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien työikäisten määrä on ollut laskussa (Espoo, 2022). Huomioitavaa on, että nykyiset työikäiset ovat tulevaisuuden ikääntyneitä. Sosiaalisten kontaktien vähyys vaikuttaa ikääntyneillä koettuun turvattomuuden tunteeseen. Yksinäisyyden ja turvattomuuden tunne ovat puolestaan merkittävämpiä syitä siirtyä palveluasumisen piiriin kuin esimerkiksi esteettömyyden puute (Granbom ym., 2019). Palvelurakenteen kestävyys kannalta onkin tärkeää, että yksinäisyyteen ja turvattomuuteen löydetään ratkaisuja arjen ympäristöissä. Tukemalla lähiöiden yhteisöllisyyttä ja yhteisöllisiä paikkoja, voidaan osaltaan vaikuttaa asukkaiden yksinäisyyteen ja elämänlaatuun.

Ihmisille merkitykselliset kolmannet paikat ja sosiaaliset verkostot voivat olla paikasta riippumattomia ja toimia etäyhteyksien avulla. Suomessa vuonna 2019 tehdyn selvityksen mukaan 75–89-vuotiaista puolet ei ole kuitenkaan koskaan käyttänyt internetiä. Osalla heistä puuttuu perehdytystä tai taloudellisia mahdollisuuksia digilaitteiden käyttöön (VALLI, 2019, s. 9). Ikääntyneet asukkaat ovat muita ikäryhmiä vahvemmin kiinnittyneitä asuinalueeseensa ja sen sosiaalisiin verkostoihin. Pitkään samalla alueella asuminen voi lisätä ja auttaa ylläpitämään sosiaalisten suhteiden määrää. Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia tukemalla voidaan vaikuttaa asumisviihtyisyyteen ja paikkaan kiinnittymiseen. Ikääntyneiden sosiaalisen kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden kannalta arjen kohtaamispaikat ovat tärkeitä. Työpajoihin osallistuneet ikääntyneet kokivat eri-ikäisten asukkaiden kohtaamisen arjessaan merkitykselliseksi.

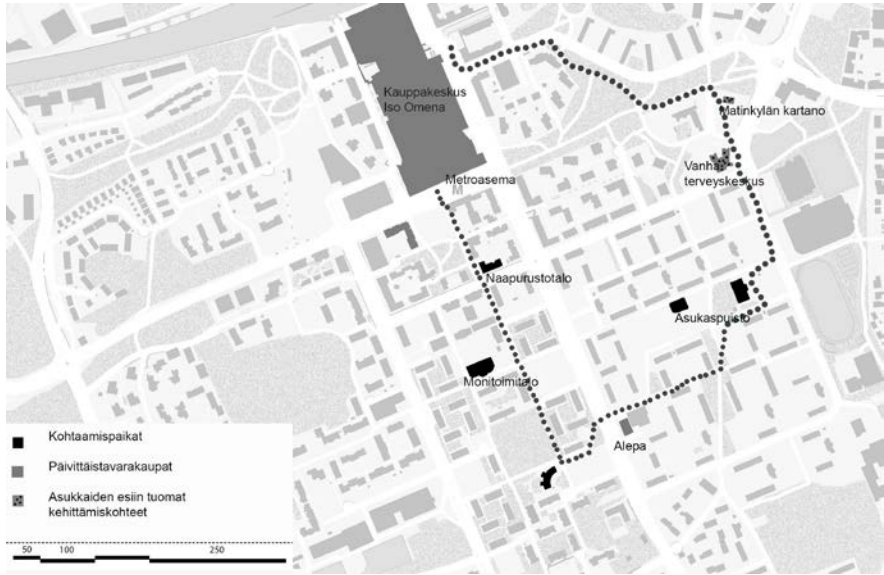
Kaupunkitilan kehittäminen ja uudistaminen voi johtaa muutoksiin asukkaiden sosiaalisessa ympäristössä. Esimerkiksi Matinkylään valmistui vuonna 2021 asukkaiden kauan kaipaama uimahalli. Suurin osa ikääntyneistä iloitsi uimahallin avautumista, mutta uuden hallin nähtiin myös tuovan uhkia. Olarin puolella asuva ikääntynyt henkilö kertoi käyneensä viimeiset 30–40 vuotta kaksi kertaa viikossa pienellä uima-altaalla kävelymatkan päässä kotoaan. Hänen sosiaaliset verkostonsa ja harveneva ystäväpiiri liittyivät tähän paikkaan. Hän totesi, että mikäli pikku-uimahalli suljetaan uuden uimahallin

avautuessa, hänen viikoittaiset uintinsa loppuvat. Tämä johtaisi myös hänen sosiaalisten verkostojensa katkeamiseen.

Hankkeen kyselyn kaikista vastaajista (n=66) yli neljännes (n=18) ilmoitti, ettei heillä ollut ystäviä tai sukulaisia alueella. Hankkeen kyselyyn vastanneet, jotka olivat asuneet yli 40 vuotta Matinkylän alueella (n=10), ilmoittivat puolestaan, että heillä on perhettä sekä laaja ystäväpiiri alueella tai he ovat aktiivisesti mukana yhdistystoiminnassa. Heidän arvionsa asuinalueesta olivat pääosin myönteisiä ja he kokivat, että paikan historian esille tuominen ja asukkaiden tarinat voisivat rikastuttaa asukkaiden suhdetta asuinympäristöönsä ja auttaa uusien asukkaiden kotoutumista alueelle. Harrastaminen ja aktiivinen toiminta edellyttävät myös tiloja, joita asukkaat kokivat Matinkylän alueella olevan heikosti. Matinkylän eri-ikämpolvien kohtaamispaikat rajoittuvat pitkälti kauppakeskus Isoon Omenaan. Asukaskävelyn yhteydessä asukkaat toivat esiin muita olemassa olevia ja potentiaalisia yhteisöllisyyden paikkoja. Alueella on myös joitakin, eri-ikäisille suunnattuja asukastiloja ja kohtaamispaikkoja, joissa on henkilökuntaa ja organisoitua toimintaa: Asukaspuisto (lapsiperheet), Monitoimitalo (nuoret) ja Naapurustotalo (ikäntyneet sekä maahanmuuttajataustaiset). Tilat ovat pääosin auki arkipäivisin ”virka-aikaan”, ja toiminta on räätälöity eri ikäryhmien toiveisiin. Asukasyhdistyksillä ei ole omaa tilaa, vaan ne vuokraavat edellä mainittuja tiloja kokoontumisia ja tapahtumia varten.

Työpajoihin osallistuneet ja kyselyihin vastanneet asukkaat kokivat, että alueelta puuttuu vapaasti käytettäviä matalan kynnyksen tiloja, joissa asukkaat voivat kohdata ja harrastaa yhdessä. Asukasyhdistys onkin tehnyt aloitteen vanhan terveystakeskuksen kehittämiseksi järjestöjen käyttöön ja alueen asukkaiden olohuoneeksi. Asukkaat nostivat esiin yhteisö- ja kulttuuritilojen puutteen ja kaipasivat myös enemmän kohtaamisia eri-ikäisten ja eri kulttuuritaustaisten asukkaiden kanssa.

Monet kyselyyn vastanneista ikääntyneistä (n=13) kokivat Matinkylän monipuolisuuden paikan vahvuudeksi, jonka nähtiin työpajoissa kumpuavan alueen monikulttuurisuudesta ja sosioekonomisesta sekoittumisesta. Toisaalta pelättiin mahdollisen syrjäytymisen lisäävän levottomuutta erityisesti kauppakeskuksen ympäristössä. Ihmisten ja palveluiden keskittyminen on johtanut myös epätoivotun sosiaalisen käyttäytymisen keskittymiseen kauppakeskuksen alueelle. Kyselyyn vastaajista 8 henkilöä mainitsi alueen levottomaksi, ja yksi vastaajista suunnitteli muuttoa pois ”liian suureksi kasvaneesta jättilähiöstä”. Tosin pitkään alueella asuneet totesivat levottomuuden vain siirtyneen vanhalta ostarilta uudelle ostarille. Myös työpajaan osallistunut maahanmuuttajataustainen henkilö oli huolissaan kouluikäisen lapsensa



**KUVA 3** Asukkaiden suunnittelema kävelyreitti (Kartta: Verma, I. ja Teräsvuori, H.)

oleskelusta kauppakeskuksessa nuorille suunnattujen oleskelupaikkojen puuttuessa. Eräs kyselyyn vastanneista ikääntyneistä kertoi kuitenkin myönteisistä kokemuksistaan ja koki asuinalueensa turvalliseksi:

*Ventovieraat ihmiset juttelee täällä keskenään. Välillä avaimet on unoh-tuneet ulko-oveen, tai auto jäänyt lukitsematta yöksi eikä mitään ole tapahtunut.*

## **Luontoympäristö ikääntyneiden kokemana**

*Nyt helteiden aikana, heti kun oli isompaa puuta, kuinka raikasta oli paeta hellettä puiden varjoon.*

Ikääntyminen voi tuoda mukanaan toimintakyvyn laskua ja raihnaisuutta. Oleskelun luonnossa on todettu vähentävän stressiä ja kipuja sekä auttavan toipumisprosesseissa (CVA, 2012, s. 79). Luonto koetaan eri aistien kautta ja se tuo virikkeitä. Luonnonvalo puolestaan voi parantaa unen laatua, vähentää masennusta ja vahvistaa päivärytmiä (CVA, 2021, s. 80, s. 57). Jolanki ym. (2020) ovat tuoneet esiin asuinympäristössä ja luonnossa liikkumisen sekä päivittäisen



asioinnin keskeisinä tekijöinä iäkkäiden ihmisten hyvinvoinnille ja toimintakyvyille. Laadukkailla viheralueilla ja turvallisilla kävelyreiteillä kodin läheisyydessä on merkittävä rooli ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Puistot ja viheralueet voivat toimivat myös naapuruston yhteisöllisyyden paikkoina ja voivat tarjota mahdollisuuden kokea osallisuutta. Varjoisat ja suojaosat istumapaikat mahdollistavat pidemmän oleskelun luonnossa. Viheralueiden saavutettavuus voi lisätä paikkaan kuuluvuuden tunnetta ja asumisviihtyisyyttä (Jennings ja Bamkole, 2019). Kävelyllä on myönteisiä vaikutuksia ikääntyneiden fyysiseen, sosiaaliseen toimintakykyyn. Chaudhury ym. (2016) totesivat, että sosiaaliset verkostot kodin lähellä voivat lisätä tai tukea ikääntyneiden liikkumista. Liikunnalla on todettu olevan ennalta ehkäisevää vaikutusta Alzheimerin taudin etenemiseen (Kulmala ym., 2014).

Pihat, puistot ja kävelyreitit olivat hankkeeseen osallistuneille asukkaille sosiaalinen kanssakäymisen paikkoja ja tarjosivat mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin. Osa ikääntyneistä lähti ulos pihalle ja kävelyllä, koska kotona ei ollut ketään. Vaikka alueella on metsäisiä pihvoja, harva kertoi viettävänsä aikaa pihalla. He olivat kuitenkin huolissaan siitä, ettei vihreitä pihvoja muuteta autopaikoiksi. Kyselyyn vastanneista usea totesi, etteivät taloyhtiön pihat olleet kovin viihtyisiä, eikä pihalla ollut aikuisille tarkoitettua oleskelutilaa. Pihalla oleskeltiin lähinnä taloyhtiön pihatakkoiden aikaan, lapsenlapsen tai koiran kanssa. Toisaalta asukkaat totesivat, että pihalla tapaa aina jonkun tutun. Asukkaiden vastaukset vahvistavat aikaisempien tutkimusten tuloksia, joissa on todettu, että tällaisilla siirtymävyöhykkeillä tapahtuu satunnaisia, mutta asukkaille merkityksellisiä kohtaamisia. Ne ovat päivittäisen vuorovaikutuksen paikkoja, joissa tutustutaan naapureihin, vaikkei vuorovaikutus kestäisi kauan (Seppänen ja Haapola, 2016). Joillekin pihalla oli suuri merkitys juuri kanssakäymisen paikkana.

*Minähän olen koiran kanssa aina siellä pihalla. Mitä mä sisällä oon, ku ei siellä ole ketään.*

Viher- ja virkistysalueet ovat myös luonnollisia eri-ikäisten asukkaiden kohtaamispaikkoja. Nuorimmat kyselyyn vastanneista asukkaista kokivat Matinkylän ulkoliikuntapalvelut ja urheilumahdollisuudet hyväksi ja käyttivät niitä arjessaan. Myös ikääntyneet kokivat ne hyväksi nuorille, mutta ne eivät kuuluneet heidän arkeensa. Ikääntyneiden pääasiällisin liikuntamuoto on kävely, eikä urheilukenttä ole kävelyn kannalta houkutteleva ympäristö. Asukaspuiston läheisyyteen on suunniteltu toteutettavaksi oma ulkokuntoilupaikka ikääntyneille. Osa ikääntyneistä kuitenkin kyseenalaisti suunnitelmat, jossa ikääntyneiden kuntoilupaikka oli eroteltu muusta liikuntainfrastruktuurista

ja asukaspuistosta. He toivoivat enemmän ratkaisuja, jotka soveltuvat kaiken ikäisille asukkaille ja tukevat eri-ikäpolvien kohtaamista.

Luontoympäristöt voivat olla merkityksellisiä asukkaiden henkilökohtaisten kokemusten ja muistojen kannalta. Pitkään alueella asuneet ikääntyneet muistelivat kokemuksiaan hiihtoladuista ja mustikkametsistä, jotka ovat nyt joutuneet väistymään rakentamisen tieltä. Useassa vastauksessa todettiin lähimetsän puuttuvan. Asukkaat huomauttivat vanhojen puiden kauneudesta ja niiden tuomasta suojasta aurinkoisella ilmalla. Asukaskävelyn aikana asukkaat katselivat työmaana olevaa asukaspuistoa ja totesivat, että aikaisemmin puistossa oli puita. Ikääntyneiden ulkoilun edellytyksenä on, että kävelyreittien varrelta löytyy levähdyspaikkoja. Asukkaat toivoivat lisää penkkejä puistoihin ja kävelyreittien varrelle. Penkkien sijoittelulla ja yksityiskohdilla on merkitystä. Asukaspuiston luona uudet istuinpenkit on aseteltu kävelyreitille siten, että istujan selkä oli puistoon päin. Sen sijaan, että ulkoilija voisi seurata lasten toimia puistossa, hänen täytyy katsella tyhjien liiketilojen näyteikkunoita.

*Tämä oli ihanteellinen ympäristö siihen aikaan, tässä oli lasten leikkipaikka, täällä asui vanhoja ihmisiä, ne istuskeli aina täällä, ja katselivat lasten touhuja ja nauttivat olostaan.*

Asukkaat kokivat Matinkylän vehreyden ja merellisyyden alueen vahvuudeksi. Nämä korostuivat kaikissa asukkaiden vastauksissa. Matinkylän vehreys syntyy lähinnä pihojen ja kadunvarsien puustosta. Asukkailla oli huoli jäljellä olevien metsä- ja kallioalueiden säilymisestä. Lisäksi rannan virkistysarvon ja esteettömyyden kehittäminen nousi esiin sekä asukaskyselyssä että työpajoissa. Rantaraitti on Matinkylän asukkaille merkityksellinen paikka. Monet hankkeeseen osallistuneista ikääntyneistä kertoivat viikoittaisista, muutama jopa päivittäisistä, kävelylenkeistä rantaraitilla tai metsäreiteillä. Asukkaat arvostivat Matinkylän luontoa, hiljaisuutta ja rannan kauniita maisemia. Rantaraitti ei kuitenkaan ole esteetön eikä kaikkien asukkaiden saavutettavissa. Etäisyys Matinkylän keskustasta rannalle on noin 2 kilometriä, ja lähin julkisen liikenteen pysäkki on 300 metrin päässä rannasta, eikä kävelyreitti rantaan ole esteetön. Asukkaat ottivatkin esiin rannan kävelyreittien ja rantapuiston esteettömyyden ensisijaiseksi asiaksi alueen kehityskohteiden listalla.

## **Johtopäätökset**

Vanhoiden lähiöiden kehittäminen ikääntyvälle väestölle soveltuvaksi edellyttää niiden tarkastelua asumisen, palveluiden, julkisen liikenteen sekä viheralueiden kannalta kokonaisvaltaisesti. Se edellyttää niin ikääntyneille

soveltuvan fyysisen ympäristön kuin ikääntyneiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tukemista (WHO, 2007). Ikääntyneet ovat kokemusasiiantuntijoita, joita tulee paremmin osallistaa ja huomioida asuinalueiden kehittämisessä. Kuntien vanhusneuvostoille tehdyn kyselyn mukaan vanhusneuvostot osallistuvat kunnissa vähiten hissirakentamisen edistämiseen, lähipalveluiden, kuten kaupan ja apteekin suunnitteluun tai asuntojen korjaamisen edistämiseen (Kortelainen ym., 2020, s. 80). Nämä ovat kuitenkin niitä rakennetun ympäristön keinoja, joiden avulla ikäystävällisyyttä voidaan yhdyskuntasuunnittelussa edistää. Ikääntyneillä asukkailla on paikallistietoa ja kokemuksellista tietoa, jota voidaan hyödyntää lähiöiden kehittämisessä. Hankkeen asukastyöpajaan osallistuneet ikääntyneet asukkaat kokivat kuitenkin, että heillä on vain vähän mahdollisuuksia tulla kuulluiksi tai vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon.

Monessa lähiöissä on ikäystävällisyyden kannalta myönteisiä ja keskeisiä tekijöitä, kuten lyhyet kävelyetäisyydet lähipalveluihin ja vihreä luonto. Näitä tulee vaalia lähiöitä kehitettäessä, ja ne ovat myös kestäväen yhdyskuntasuunnittelun kannalta keskeisiä tekijöitä. Ne ovat merkityksellisiä sekä palveluiden saavutettavuuden että ikääntyneiden asukkaiden sosiaalisten verkostojen kannalta. Mikäli palveluita yhä keskitetään ja etäisyydet palveluihin jatkavat kasvamista, se voi johtaa arjen avun tarpeen kasvamiseen. Ikääntyneille soveltuva yhdyskuntasuunnittelu on monialaista ja heidän osallistamisensa edellyttäisi säännöllistä vuoropuhelua ja fyysisiä kohtaamisia asukkaiden ja kaupungin eri toimijoiden kesken. Hankkeeseen osallistuneet asukkaat ehdottivatkin säännöllisiä, vuosittaisia asukastapaamisia kaupungin eri toimialojen edustajien kanssa. Vuoropuhelu asukkaiden ja kaupungin välillä voi lisätä keskinäistä ymmärrystä ja edistää kohderyhmälle tärkeiden kehittämiskohteiden tunnistamista asuinalueella.

Väestön ikääntymisen haasteet liittyvät lähiöiden vanhoihin asuinkerrostaloihin, joista monista puuttuu hissi (Kortelainen ym., 2020, s. 27). Asuinrakennusten hissittömyys ja ikääntyneille asukkaille soveltumaton asuinympäristö lisää avun, hoivan ja kotihoidon tarvetta. Tampereen ja Jyväskylän seudulla tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että ikääntyneiden riski jäädä riittävän avun ulkopuolelle oli lähiöissä lähes kaksinkertainen kaupunkien keskustoihin nähden (Kröger ym., 2019). Kaupungin eri toimijoiden ja asukkaiden on yhdessä mietittävä, minkälaisia asumisen vaihtoehtoja lähiöissä on tarjolla, minne elinkaariasumista on mahdollista toteuttaa ja miten asukkaiden tarpeita voidaan muuten kompensoida. Uudisrakentaminen on osa ratkaisua, mutta lähiöissä asuville pienituloisille ikääntyneille uudet esteettömät asunot voivat olla huonosti saavutettavia.

Asuinalueita uudistettaessa ja tiivistettäessä tulee kiinnittää huomiota niihin tekijöihin, jotka vahvistavat olemassa olevien asukkaiden viihtyisyyttä, paikkaan kuulumisen tunnetta ja pysymistä alueella. Tässä tutkimuksessa ikääntyneet asukkaat kokivat merkityksellisinä erityisesti lähipalvelut ja sosiaalisen kanssakäymisen paikat. Pitkään paikalla asuneet ikääntyneet olivat kiintyneitä tuttuun asuinympäristöönsä, jossa ovat myös heidän sosiaaliset verkostonsa, muistonsa ja kokemuksensa. Lähipalvelut, pihat ja viheralueet olivat myös arkisia sosiaalisten kohtaamisten paikkoja, jotka olivat heille tärkeitä. Hanibuchi ym. (2012) totesivat, että asuinalueen ikä oli suurin sosiaaliseen pääomaan liittyvä tekijä. Heidän mukaansa sosiaalinen pääoma on pitkän aikavälin kehityksen tulos ja liittyy alueen sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön. Kehittämishankkeiden haasteena onkin uudistaa kaupunkiympäristöä ja samalla säilyttää lähiöiden sosiaalinen pääoma.

Sekoittunut maankäyttö ja monisukupolvisuus mahdollistavat alueen eri ikäisten asukkaiden kohtaamiseen. Kauppojen ja kahviloiden on todettu lisäävän kanssakäymistä vanhojen ja uusien asukkaiden välillä ja edistävän myös uusien asukkaiden kiinnittymistä paikkaan (Gieling ym., 2019). Muun muassa Laitinen (2015, s. 59) on tuonut esiin pienten kauppakeskittymien – ”ostareiden” – merkityksen asukkaiden asiointi- ja kohtaamispaikkoina asuinalueiden keskeisillä paikoilla. Lähipalvelut tukevat ikääntyneiden asukkaiden itsenäistä asiointia ja sosiaalisten verkostojen säilymistä. Kaupan keskittyminen on uhka erityisesti kaikkein haavoittuvammassa asemassa oleville. Vanhoilla asuinalueilla on tyhjiä liiketiloja, joissa on potentiaalista tilaa asukkaiden yhteisöllisyydelle tai joita voitaisiin hyödyntää ikääntyvälle asukaskunnalle suunnatun palvelusektorin tiloina (Laitinen ja Norvasuo, 2016, s. 6). Vapaaksi jääneet tilat voidaan myös hyödyntää asukkaiden tai asukas yhdistysten järjestämään toimintaan, tai esim. asukkaiden etätyöpisteiksi, mikäli tiloille ei löydy kaupallista käyttöä. Tyhjiä tilojen käyttö voi myös elävöittää katutilaa ja tukea näin viihtyisyyttä sekä asukkaiden sosiaalista kanssakäymistä. Taloyhtiöklubi-hanke edistää pääkaupunkiseudulla kiinteistöjen kestävästä kehittämisestä yhteistyössä taloyhtiöiden ja kaupunkien välillä. Matinkylä on yksi hankkeen pilottialueista. Tällä hetkellä kehittäminen keskittyy taloyhtiöiden teknisiin korjauksiin. Vastaavaa kehittämisestä tarvittaisiin myös taloyhtiöiden tyhjiä liiketilöiden hyödyntämiseksi ja ympäristön elävöittämiseksi.

Tiivistämisessä ja lisärakentamisessa on kaupunkikuvallisia ja arkkitehtonisia haasteita. Lähiöt ovat ensisijaisesti asukkaiden asuinympäristöjä, joissa ovat heidän arjen toimintonsa ja sosiaaliset verkostonsa. Kuten Buffel ja Phillipson (2019) totesivat, olisi tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota niihin asukkaisiin, jotka jo asuvat näillä alueilla ja haluavat jäädä asumaan

lähiöympäristöön. Kestävän kaupunkikehittämisen edistämisessä tulee ottaa myös huomioon, että asukkaille heidän henkilökohtainen hyvinvointinsa voi olla esimerkiksi hiilineutraaliutta merkittävämpi tavoite (Joffe ja Smith, 2016). Sen takia kaiken ikäiset asukkaat tulee osallistaa lähiöiden kehittämiseen. Hankkeessa mukana olleet ikääntyneet asukkaat olivat tyytyväisiä ja kiintyneitä asuinympäristöönsä, eivätkä suunnitelleet muuttamista pois alueelta. He olivat kuitenkin tunnistaneeet sosiaaliseen ympäristöön, palveluiden saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyviä haasteita. Virkistysalueilla kehittämistarvetta oli erityisesti rantaraitilla, joka on kaikille alueen asukkaille merkityksellinen paikka. Sosiaalisesti kestävä, saavutettava ja vehreä asuinalue on hyvä kaikenikäisille ja tukee kaikkien asukkaiden hyvinvointia.

### Lähteet

- Abramsson, M., & Andersson, E.** (2016). Changing preferences with ageing–housing choices and housing plans of older people. *Housing, theory and society*, 33(2), 217–241.
- Buffel, T., Phillipson, C. & Scharf T.** (2012). Ageing in urban environments: Developing ‘age-friendly’ cities. *Critical Social Policy*, 32(4), 597–617.
- Buffel, T. & Phillipson, C.** (2019). Ageing in a Gentrifying Neighbourhood: Experiences of Community Change in Later Life, *Sociology*, 53(6), 987–1004.
- Burton, E.J., Mitchell, L. & Stride, C.B.** (2011). Good places for ageing in place: development of objective built environment measures for investigating links with older people's wellbeing. *BMC Public Health* 11, 839. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-839>
- Chaudhury, H., Campo, M., Michael, Y., & Mahmood, A.** (2016). Neighbourhood environment and physical activity in older adults. *Social science & medicine*, 149, 104–113.
- Cramm, J.M., van Dijk, H.M. & Nieboer, A.** (2013). The Importance of Neighborhood Social Cohesion and Social Capital for the Well Being of Older Adults in the Community, *The Gerontologist*, 53(1), 142–152.
- CVA Centrum för vårdens arkitektur** (2021). EBD 2020 – Evidensbaserad Design Forskning som stöd för utformning av den fysiska vårdmiljön, *Centrum för vårdens arkitektur*, 2021/4, Göteborg: Chalmers Tekniska Högskolan.
- Espoon kaupunki** (2022). *Toimintaympäristön tila Espoossa 2022: Espoolaisten hyvinvointi*, [PDF] Saatavilla: <https://static.espoo.fi/cdn/ff/8w83r2CEWvoDhHKyJUdXXCM9pRGTYG2n88z2PM4Cpys/1649427090/public/2022-04/Toimintaymp%C3%A4rist%C3%B6%202022%20Espoolaisten%20hyvinvointi.pdf> Haettu 28.06.2023.
- Fernández-Portero C, Alarcón, D, Barrios Padura, A.** (2017). Dwelling conditions and life satisfaction of older people through residential satisfaction. *Journal of Environmental Psychology*, 49, 1–7.
- Flick, U., Hirseland, A., & Hans, B.** (2019). Walking and talking integration: Triangulation of data from interviews and go-alongs for exploring immigrant welfare recipients' sense (s) of belonging. *Qualitative Inquiry*, 25(8), 799–810.
- Gardner, P. J.** (2011). Natural neighborhood networks—Important social networks in the lives of older adults aging in place. *Journal of aging studies*, 25(3), 263–271.
- Gieling, J., Haartsen, T. & Vermeij, L.** (2019). Village Facilities and Social Place Attachment in the Rural Netherlands, *Rural Sociology*, 84(1), 66–92.
- Giles-Corti, B., Broomhall, M.H., Knuiaman, M., Collins, C., Douglas, K., Ng, K., Lange, A. & Donovan, R.J.**, (2005). Increasing walking: How important is distance to, attractiveness, and size of public open space?, *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2), Supplement 2, 169–176. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2004.10.018>.

- Golant, S. M.** (2003). Conceptualizing time and space in environmental gerontology: A pair of old issues deserving new thought. *The Gerontologist*, 43(5), 638-648. <https://doi.org/10.1093/geront/43.5.638>
- Granbom, M., Perrin, N., Szanton, S., KM Cudjoe, T., & Gitlin, L. N.** (2019). Household accessibility and residential relocation in older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*, 74(7), e72-e83.
- Helminen, V., Vesala, S., Rehunen, A., Strandell, A., Reimi, P. & Priha, A.** (2017). *Ikääntyneiden asuinpaikat nyt ja tulevaisuudessa*, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20/2017, SYKE
- Hanibuchi T, Kondo K, Nakaya T, et al.** (2012). Does walkable mean sociable? Neighborhood determinants of social capital among older adults in Japan. *Health & place*, 18(2), 229-239.
- Hasu, E.** (2018). Housing decision-making process explained by third agers, Finland: 'we didn't want this, but we chose it'. *Housing Studies*, 33(6), 837-854.
- Honkanen, K., Poikolainen, J., Karlsson, L. & Havu-Nuutinen, S.** (2022). Hyvinvointipaikat lähiössä asuvien lasten kokemana, *Yhdyskuntasuunnittelu*, 4, 34-53.
- Høyland, K., Denizou, K., Halvorsen, T., Moe, E.** (2020). Bo hele livet. Nye bofellesskap og nabolag for gammel og ung, SINTEF
- Jennings, V. & Bamkole, O.** (2019). The Relationship between Social Cohesion and Urban Green Space: An Avenue for Health Promotion, *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 16, 452; <https://doi.org/10.3390/ijerph16030452>
- Joffe, H. and Smith, N.** (2016). City dweller aspirations for cities of the future: How do environmental and personal wellbeing feature? *Cities*, 59, 102-112. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.06.006>
- Jolanki, O., Rappe, E., & Suhonen, R.** (2020). Hyvinvointia ja osallisuutta asuinympäristöjä kehittämällä. *Gerontologia*, 34(4), 349-353.
- Judd, B., Liu, E., Easthope, H. & Bridge, C.** (2014). Downsizers and Other Movers: The Housing Options, Choices and Dilemmas of Older Australians. *Assistive Technology Research Series*. DOI: 10.3233/978-1-61499-403-9-129
- Kaasalainen, T.** (2021). *Potential for Ageing at Home in the Finnish Apartment Building Stock: A Spatial Perspective on Renovation*. [Väitöskirja], Tampereen yliopisto.
- Kajita, M.** (2014). *Spatial Dimensions of Accessibility: Inclusive urban dwellings*. PhD, the Royal Danish Academy of Fine Arts.
- Karlsson, K., Salonen, K. & Schalin, M.,** (2019). *Matinkylän keskeisten alueiden inventointi, arvotus ja kehittämisperiaatteet*. [PDF] Saatavilla: <https://www.espoo.fi/fi/asuminen-ja-rakentaminen/kaupunkisuunnittelu/kaupunkisuunnittelun-julkaisut#section-11375> Haettu 28.06.2023.
- Kemperman, A. & Timmermans, H.,** (2014). Green spaces in the direct living environment and social contacts of the aging population, *Landscape and Urban Planning*, 129, 44-54. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.05.003>.
- Kortelainen, Oosi, O., Luukkonen, T., Luomala, N., Välikangas, K., Hätälä, J., Haapakorva, P., Hämeenniemi, R. & Kaasalainen, T.** (2020). *Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa*, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:55, Helsinki.
- Kotilainen, A., Shemeikka, P. & Helminen, V.** (2016). *Hissit kartalle? Rakennustietoaineistojen kartoitus ja yhdistäminen*, Ympäristöministeriön raportteja 12/2016. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Koistinen, K., Peura-Kapanen, L., Honkanen, K. & Poikolainen, J.** (2017). Asumisen arvostukset ja paikkaan kiinnittyminen – Asuinaluekokemuksia Espoosta ja Lahdesta, *Yhdyskuntasuunnittelu-lehti*, 1 (55), 33-51.
- Kröger, T., Van Aerschot, L., & Mathew Puthenparambil, J.** (2019). Ikääntyneiden hoivaköyhyys. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(2).

- Kulmala, J., Solomon, A., Käreholt, I., Ngandu, T., Rantanen, T., Laatikainen, T., ... & Kivipelto, M.** (2014). Association between mid-to late life physical fitness and dementia: evidence from the CAIDE study. *Journal of internal medicine*, 276(3), 296–307.
- Kytö, H., Kral-Leszczynska, M., Koistinen, K. & Peura-Kapanen, L.** (2016). Muuttovirtojen vaikutus alueelliseen eriytymiseen pääkaupunkiseudulla. Kuluttajatutkimuskeskus. Helsinki.
- Laitinen, K.** (2015) Metropliaalueen ostoskeskukset kaupunkirakenteen – ja kehittämisen muutospaineista kukoistamiseen. Teoksessa: J. M. Kulonpalo (toim.) *Työkaluja metropolialueen kehittämiseen*, Helsingin yliopisto.
- Laitinen, K. & Norvasuo, M.** (2014). Asukkaiden yhteistilat ja kolmannet paikat, Aalto-yliopiston julkaisusarja TIEDE + TEKNOLOGIA 9/2014, Espoo.
- Lewicka, M.** (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of environmental psychology*, 31(3), 207–230.
- Maisala, P.** (2008). *Espoo - oma lukunsa: kaupunkisuunnittelun, kaupunkirakentamisen ja kaavoitushallinnon kehitys vuoteen 2000*, Espoon kaupunkisuunnittelukeskus.
- Mazumdar, S., Learnihan, V., Cochrane, T. & Davey, R.** (2018). The built environment and social capital: A systematic review. *Environment and Behavior*, 50(2), 119–158.
- Mehta, V. & Bossom, J. K.** (2010). Third Places and the Social Life of Streets, *Environment and Behavior*, 42(6), 779–805. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0013916509344677>
- Mouratidis, K.** (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being, *Cities*, 11(5), 103–229. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229>.
- Mouratidis, K. & Andersen, B.** (2023). What makes people stay longer in the densifying city? Exploring the neighbourhood environment and social ties, *Housing Studies*. <https://doi.org/10.1080/02673037.2023.2185593>
- Oldenbourg, R.** (1999). *The great good place*, Marlow and Co., New York.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. & Hoagwood, K.** (2015). Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method Implementation Research. *Administration and policy in mental health*, 42(5), 533–544.
- Sandlie, C. & Gulbrandsen, L.** (2021). Last-time Homebuyers How can private housing wealth contribute to the sustainability of the welfare state? *Tidsskrift for boligforskning*, 4 (2), 130–145. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2021-02-03>
- Seppänen, V. M., & Haapola, I. A.** (2016). Arjen sankarit ja ikkunasta katsojat - ikääntyneiden urbaani yhteisöllisyys. Teoksessa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA (toim.) *Tutkitusti parempi lähio - asuinalueen kehittämissohjelman tutkimusjulkaisu*, 76–81. <http://hdl.handle.net/10138/159846>
- Skjaeveland, O., & Garling, T.** (1997). Effects of interactional space on neighbouring. *Journal of environmental psychology*, 17(3), 181–198.
- Soiikkeli, A.** (2022) Rakennetun ympäristön arvot ja käänteisarvottaminen, *Kulttuurintutkimus*, 39(1), 36–47.
- Stjernberg, M.** (2019), *Concrete Suburbia: Suburban housing estates and socio-spatial differentiation in Finland*, Department of Geosciences and Geography, Helsingin yliopisto.
- Strandell, A.** (2017). *Asukasbarometri 2016–Kysely kaupunkimaisista asuin ympäristöistä*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 19/2017, SYKE, Helsinki.
- Svensson, J.** (2010). Accessibility in Urban Areas for Citizens with Impairments: Using GIS to Map and Measure Accessibility in Swedish Cities. Teoksessa: J. L. Maisel (toim.) *The State of the Science in Universal Design: Emerging Research and Developments*. <https://doi.org/10.2174/978160805063511001010122>
- Söderström, P.** (2012). Elävät kaupunkikeskukset – Kaupunkiympäristön monipuolisuus ja laatu verkostokaupungin keskuksissa, *Suomen ympäristö* 32/2012, SYKE, Helsinki.
- Tervo, A.** (2021). *Domestic Space for Solo Living - Changing patterns in the Helsinki Metropolitan Area, Finland*, Aalto University publication series DOCTORAL DISSERTATIONS, 27/2021.

- VALLI** (2019). Yli 75-vuotiaiden digiosallisuus – kokemukset, tarpeet ja motivaatio. [PDF] Saatavilla: [https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2020/01/yli75\\_digiosallisuus\\_raportti.pdf](https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2020/01/yli75_digiosallisuus_raportti.pdf) Haettu 28.06.2023
- van Hees, S., Horstman, K., Jansen, M. & Ruwaard, D.** (2017). Photovoicing the neighbourhood: Understanding the situated meaning of intangible places for ageing-in-place, *Health & Place*, 48, 11-19. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2017.08.007>.
- Van Kessel, G.** (2013). The ability of older people to overcome adversity: a review of the resilience concept. *Geriatric Nursing*, 34(2), 122–127.
- Vaughan, M., LaValley, M. P., AlHeresh, R., & Keysor, J. J.** (2016). Which Features of the Environment Impact Community Participation of Older Adults? A Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of Aging and Health*, 28(6), 957–978. <https://doi.org/10.1177/0898264315614008>
- Verma, I., Kilpelä, N., & Hätönen, J.** (2012). Asuinrakennusten ja pihojen esteettömyyden tila, Ympäristöministeriön raportteja 13/2012, Ympäristöministeriö.
- Verma, I.** (2019). *Housing design for all? The challenges of ageing in urban planning and housing design – The case of Helsinki*, Aalto University publication series DOCTORAL DISSERTATIONS, 123/2019.
- WHO World Health Organization** (2007). *Global age-friendly cities: a guide*. World Health Organization. Saatavilla: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43755>. Haettu 28.06.2023.
- WHO World Health Organization** (2022). *World Population Prospects 2022, database*. Saatavilla: <https://platform.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/indicator-explorer-new/mca/percentage-of-older-people-aged-60-or-over-living-in-rural-and-urban-areas> Haettu 28.06.2023.
- YM Ympäristöministeriö** (2020). *Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020–2022*. Saatavilla: <https://ym.fi/ikaantyneiden-asumisen-toimenpideohjelma>. Haettu 28.06.2023.